

Üniversite Öğrencilerinde İşsizliğe Yönelik İşsizlik Kaygısı Ve Umutsuzluk: Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma

Unemployment Anxiety and Hopelessness Towards Unemployment in University Students: A Research on Students of Dokuz Eylül University Vocational Health School

Kezban ÖZÇELİK KAYNAK, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye, kezbanh@yahoo.com

Orcid No: 0000-0002-1487-6033

Barış ÖZTUNA, Çankırı Karatekin Üniversitesi, Türkiye, barisoz83@yahoo.com

Orcid No: 0000-0001-7298-4641

Öz: İşsizlik tüm dünyada büyük bir sorun olarak görülmektedir. Özellikle de genç işsizlik ülkelerin çözmesi gereken problemler arasında yer almaktadır. Son zamanlarda gençlerin üniversite eğitimini alırken yaşamaya başladıkları işsizlik kaygısı ve umutsuzluk yaşadıkları bilinmektedir. Bu çalışmanın amacı, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulunda okuyan öğrencilerin işsizlik kaygısı ve umutsuzluğu incelemektir. Çalışmada veri toplama aracı olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Anket bölümlerden oluşmaktadır. İlk bölüm demografik sorulardan meydana gelmiştir. Anketin diğer bölümlerinde ise, umutsuzluk ölçeği ve işsizlik kaygısı ölçeği kullanılmıştır. Ankette beşli Likert tipi derecelendirme ölçeği kullanılmıştır. Veriler IBM SPSS V23 ile analiz edilmiştir. Çalışma Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu'nda öğrenim gören ve 2019 yaz stajını Dokuz Eylül Üniversitesi Hastanesinde yapan 213 katılımcı ile araştırma tamamlanmıştır. Katılımcıların %71,8'i kadın ve %28,2'si erkektir. Katılımcıların %76,1'i 18-20 ve %22,2'si 21-23 yaş aralığındadır. Umutsuzluk ölçeği ortalama değerleri bölümü isteme durumuna göre farklılık göstermektedir. Ekonomideki istihdam zorlukları ortalama değerleri bölümü isteme durumuna göre farklılık göstermektedir. Çevresel ve sosyal baskı ortalama değerleri bölümü isteme durumuna göre farklılık göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Genç İşsizlik, İşsizlik Kaygısı, Umutsuzluk

JEL Sınıflandırması: J62, J64, J68

Abstract: Unemployment is seen as a major problem all over the world. Particularly, young unemployment is among the problems that countries need to solve. It is known that young people have experienced unemployment anxiety and hopelessness recently while they are studying at university. The aim of this study is to examine the unemployment anxiety and hopelessness of the students studying at the Vocational School of Health Services. In the study, survey method was used as a data collection tool. The survey consists of sections. The first part consists of demographic questions. In other parts of the survey, the hopelessness scale and unemployment anxiety scale were used. Five-point Likert-type rating scale was used in the survey. The data were analyzed with IBM SPSS V23. The study was completed with 213 participants studying at Dokuz Eylül University Health Services Vocational School. 71.8% of the participants are women and 28.2% are men. 76.1% of the participants are between the ages of 18-20 and 22.2% are between the ages of 21-23. The mean values section of the hopelessness scale differs according to the requesting part. Employment difficulties in the economy vary according to the average value partition. The environmental and social pressure average values section varies according to the demanding situation.

Keywords: Young Unemployment, Unemployment Anxiety, Hopelessness

JEL Classification: J62, J64, J68

Makale Geçmişi / Article History

Başvuru Tarihi / Date of Application : 27 Mayıs / May 2020

Kabul Tarihi / Acceptance Date : 26 Ağustos / August 2020

© 2020 Journal of Yaşar University. Published by Yaşar University. Journal of Yaşar University is an open access journal.

There is no conflict of interest or ethical concern regarding this publication.

1. Giriş

Günümüzde tüm dünyanın en büyük sorunlarından biri genç işsizliğidir. Gençlerin iş bulma kaygısı üniversitelerde eğitim aldıkları sürede başlamaktadır. Eğitim aldıkları alanlarda istihdamın azalması ve mezun sayısının çokluğu öğrencileri kaygıya sürükleyebilmektedir. Eğitim ve ilgili alanda olan kurumların bir araya gelerek günümüzün şartlarına uygun eğitim sistemini, istihdam olanaklarını değerlendirmeleri öğrenim gören gençlerin geleceğe daha umutla bakabilmesi için gereklidir.

Dünyada salgın hastalıkların çoğalması, insan nüfusunun artması ile birlikte sağlık sektörüne ihtiyaç daha da artmaktadır. Hastanelerin çoğalması ya da kapasitelerinin artması özellikle sağlık sektöründe ara elemanı ihtiyacını da beraberinde getirmektedir. İhtiyacı karşılayacak kadar elamanın yetişmesi önemli bir konudur. Bunun nedeni ise, üniversitelerin ihtiyaç fazlası mezun vermesinin işsizliğe ve umutsuzluğa yol açabilecek olmasıdır.

Çalışmanın amacı, Sağlık Hizmet Meslek Yüksekokulunda okuyan öğrencilerin işsizlik kaygısı ve umutsuzluğu incelemektir. Çalışma, Sağlık Hizmet Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin işsizlik kaygısı ve umutsuzluk algısına ilişkin görüşlerini incelemek amacıyla yapılmaktadır. Çalışma, teorik ve araştırma yönteminden oluşmaktadır.

2. Genç İşsizliği

Günümüzün en büyük sorun işsizliktir. İşsizlik, iş bulmaya çalışmasına rağmen iş bulamayanlar ile mevcut işleri varken ekonomik şartlar sebebiyle işsizlerin ortaya çıkardığı sosyal yönü fazla olan ekonomik bir olgudur. İşsizlik insanların sosyal ve psikolojik açıdan kötüleşmesine sebep olabilmektedir (Mahiroğulları ve Korkmaz, 2018: 25). Son zamanlarda dünyada ortaya çıkan yüksek oranlı işsizlik ve işsizliğin süregelen duruma gelmesi yeni tanımlamalarını da beraberinde getirmiştir. İşgücünün moral yapısına göre yapılan bu sınıflanmaya göre “ümidi kırılmış işsizler” yeni işsiz tanımlamasında yer almaktadır (Okur, 2015: 5). İşsizlik sadece kişiye değil ailesine ve topluma farklı maliyetler çıkarmaktadır. Uzun süreli işsiz kaldıktan sonra bireylerin yeniden verimlilik ve yeteneklerini yakalayabilmeleri için aylarca geçmesi gerekmektedir (Biçerli, 2018: 429). Üniversite öğrencilerinin kaygı, umutsuzluk gibi psikolojik etkileri yaşamalarına sebep olan iş bulabilme belirsizliğidir (Tekin Tayfun ve Korkmaz, 2016: 551).

İşsizlikle mücadele tedbirlerinin başarılı olabilmesi için var olan işsizlik türlerinin net biçimde tanımlanmasına ve işsizlerin sınıflandırılmasına bağlıdır (Kökocak ve diğerleri, 2015: 118). İşsizliğin sebebi ve türü farklılık göstermektedir. Genç nüfus oranının fazla olması, kayıt dışı istihdamın ve hukuksal boşlukların olması gibi sebeplerden dolayı yeni istihdam alanlarının beklenen düzeyde oluşturulamamasıdır (Aydın, 2012: 119). İşsizlik sorunundan

en çok etkilenen grup gençlerdir. Genç işsizliğin başta gelen sebepleri 15-24 yaş grubu arasında eğitime katılma oranının artması, tecrübe eksikliği, yeni işlerin olmaması, gençlerin niteliklerinin işgücü piyasasının gereksinimlerini karşılamaması sayılmaktadır (Erdayı, 2009: 134). Tecrübe eksikliği üniversitede verilen teorik bilgilerin staj, uygulama şeklinde desteklenebilir (Yazar, Aslan, 2015: 84). Gençlerin iş piyasasına entegre edilememeleri ülkelerin kalkınmasına engel bir durum oluşturabilmektedir. Gençlerin işgücü piyasasının ihtiyaçlarına cevap verebilecek, nitelikli işgücüne dönüştüğünde toplumlar açısından fayda sağlayabileceklerdir (Karabıyık, 2009: 294). Son yıllarda yükseköğretim mezunlarında işsizlik oranının üniversite öğrenimi gören gençlerde işsizlik kaygısı gibi bir problemi ortaya çıkardığı görülmekte olup; üniversiteli öğrencilerin işsizlik kaygılarını düşürme yönünde psikolojik dayanıklılıklarını kuvvetlendirme ve geliştirme çalışmalarının yapılması gerekliliği kaçınılmazdır. (Taşğın ve diğerleri, 2017: 553). Üniversite eğitimi süresince öğrencilerin yabancı dil ve yurtdışı eğitimi için burslar sunulmalı, eğitim programları gözden geçirilerek talep edilen işgücü yeteneklerini karşılayacak düzeye getirilmesi oldukça faydalı olacaktır (Turaç ve Bayın Dona, 2017: 125). Üniversitelerde işsizliğin psikolojik etkilerini düzeltmeye yardımcı olacak birimler oluşturulması, akademisyenlerin öğrencilerinin işe girebilmeleri için yol gösterici rol oynamaları umutsuzluk ve kaygı durumlarını olumlu yönde etkileyecektir (Tekin, 2015: 160-161).

3. Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulları Mezunları İle İlgili İstatistiksel Veriler

Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulları; eğitimli ara elemanlar yetiştirerek sağlık alanında büyük bir iş yükünü karşılamaktadır. Sağlık hizmetlerine nitelikli eleman yetiştiren bu okulların ve eğitimin kalitesini arttırmak giderek daha önemli hale gelmektedir (Tokgöz Yılmaz ve Köksal, 2008: 37). Son senelerde sağlık hizmetleri meslek yüksekokullarında öğrenci kontenjanlarının yükselmesi ve bu alanda istihdamın azalması öğrencileri kaygılandırmaktadır (Küçük ve diğerleri, 2019: 368). Sağlık alanında insan kaynakları planlamasını yürüten Sağlık Bakanlığı ile öğrenci kontenjanlarını belirleyen Yükseköğretim Kurumunu bir araya gelerek günümüzde ve gelecek yıllarda konuyu değerlendirme yaparak, ihtiyacın çok üstünde olan program ve kontenjanları tekrardan ele alınmalıdır. Tablo 1’de diğer sağlık personelinin (tekniker/teknisyen vb.) yıllara göre sayısı verilmektedir.

Tablo 1. Diğer Sağlık Personelinin Yıllara Göre Sayıları

2002	2013	2014	2015	2016	2017	2018
50.106	131.652	138.878	145.943	144.609	155.417	177.409

Kaynak: T.C. Sağlık Bakanlığı, 2019: 225.

Tablo1'e bakıldığında yıllar itibariyle diğer sağlık personelinin sayısı yükselmektedir. Sağlık Bakanlığı Sağlık İstatistiklerini biten yılı takip eden yılsonuna doğru açıkladığı için 2019 yılı verilerine ulaşılamamış olup; Tablo2'de 2018 yılı diğer sağlık personelinin sektörlere göre dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 2. 2018 Yılı Diğer Sağlık Personelinin Sektörlere Göre Dağılımı

<i>Sağlık Bakanlığı</i>	<i>Üniversite</i>	<i>Özel Sektör</i>	<i>Toplam</i>
<i>121.206</i>	<i>16.493</i>	<i>39.710</i>	<i>177.409</i>

Kaynak: T.C. Sağlık Bakanlığı, 2019: 217.

“Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü İl Sağlık Müdürlükleri İl İnsan Kaynakları Planlama Rehberi” 2011 yılında yayınlamıştır. Bu rapora göre, laboratuvar teknisyeni / teknikeri planlamasında, “Türkiye Halk Sağlığı Kurumuna bağlı birimler için cihaz olan kurumlarda cihaz başına 1 personel, nöbet uygulanan kurumlarda 3 personel; hastaneler için 10 yatağa 1 personel şeklinde planlama yapılmalıdır” denilmektedir.(Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2011: 10-11).

2011 yılında yayınlanan Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü İl Sağlık Müdürlükleri İl İnsan Kaynakları Planlama Rehberi'nde odyometri teknikerleri ile ilgili “planlama merkez teşkilat tarafından yapılmaktadır” denilmektedir (Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2011: 10-11). Odyometri teknikerliği ile ilgili durumun devam etmesi, her öğretim yılında öğrenci sayısının tahminen aynı olması durumunda 2023 yılı sonunda 2023 yılı sonunda odyometri teknikeri sayısının yaklaşık 3.100 olacağı beklenmektedir (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2014: 68). Tablo 3'de odyometri teknikerleri ile ilgili mezun ve odyometri teknikeri sayısı verilmektedir.

Tablo 3. Mevcut Durumun Devamı Halinde Odyometri Teknikerliği Bölümleri Mezun Sayısı ve Odyometri Teknikeri Sayısı

<i>Öğretim Yılı</i>	<i>ÖnlisansKayıt</i>	<i>Mezun</i>	<i>Odyometri Teknikerleri Sayısı</i>
<i>2012-2013</i>	<i>344</i>	<i>-</i>	<i>-</i>
<i>2013-2014</i>	<i>344</i>	<i>332</i>	<i>1.469</i>
<i>2014-2015</i>	<i>200</i>	<i>332</i>	<i>1.783</i>
<i>2015-2016</i>	<i>200</i>	<i>193</i>	<i>1.954</i>
<i>2016-2017</i>	<i>200</i>	<i>193</i>	<i>2.122</i>
<i>2017-2018</i>	<i>200</i>	<i>193</i>	<i>2.289</i>
<i>2018-2019</i>	<i>200</i>	<i>193</i>	<i>2.454</i>
<i>2019-2020</i>	<i>200</i>	<i>193</i>	<i>2.616</i>
<i>2020-2021</i>	<i>200</i>	<i>193</i>	<i>2.777</i>
<i>2021-2022</i>	<i>200</i>	<i>193</i>	<i>2.936</i>
<i>2022-2023</i>	<i>-</i>	<i>193</i>	<i>3.092</i>

Kaynak: T.C. Sağlık Bakanlığı, 2014: 68.

2011 yılında yayınlanan Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü İl Sağlık Müdürlükleri İl İnsan Kaynakları Planlama Rehberi'nde Radyoterapi teknikerlerrezunları i ile ilgili “planlama

merkez teşkilat tarafından yapılmaktadır” denilmektedir (Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2011: 10-11). Radyoterapi teknikerliği ile ilgili durumun devam etmesi, her öğretim yılında öğrenci sayısının tahminen aynı olması durumunda 2023 yılı sonunda radyoterapi teknikeri sayısının yaklaşık 3.460 olması beklenmektedir (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2014: 73). Tablo 4’de radyoterapi teknikerliği sayısı ile ilgili bilgiler verilmektedir.

Tablo 4. Mevcut Durumun Devamı Halinde Radyoterapi Teknikerliği Bölümleri Mezun Sayısı ve Radyoterapi Teknikeri Sayısı

Öğretim Yılı	Önlisans Kayıt	Mezun	Radyoterapi Teknikerleri Sayısı
2012-2013	432	-	-
2013-2014	432	417	744
2014-2015	327	417	1.152
2015-2016	327	316	1.453
2016-2017	327	316	1.751
2017-2018	327	316	2.044
2018-2019	327	316	2.335
2019-2020	327	316	2.621
2020-2021	327	316	2.905
2021-2022	327	316	3.184
2022-2023	-	316	3.460

Kaynak: T.C. Sağlık Bakanlığı, 2014: 74.

2011 yılında yayınlanan Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü İl Sağlık Müdürlükleri İl İnsan Kaynakları Planlama Rehberi’nde Anestezi Teknikeri /Teknisyenleri ile ilgili olarak “kent esasında planlama aktif olarak çalışan ameliyat masasının 1,4 katı şeklinde olmalıdır” denilmektedir (Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2011: 10-11). Anestezi teknisyenliği ve teknikerliği ile ilgili durumun devam etmesi, her öğretim yılında öğrenci sayısının tahminen aynı olması durumunda 2023 yılı sonunda anestezi teknisyenliği ve teknikeri sayısının yaklaşık 31.500 olması beklenmektedir (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2014: 18). Tablo 5’de anestezi teknisyeni / teknikerliği sayısı ile ilgili bilgiler verilmektedir.

Tablo 5: Mevcut Durumun Devamı Halinde Anestezi Teknisyeni / Teknikerliği Bölümleri Mezun Sayısı ve Anestezi Teknisyeni / Teknikerliği Sayısı

Öğretim Yılı	Lise Kayıt	Önlisans Kayıt	Toplam Kayıt	Mezun	Anestezi Teknisyeni/ Teknikerleri Sayısı
2010-2011	675	-	-	-	-
2011-2012	1.024	-	-	-	-
2012-2013	3.446	2.318	2.993	-	-
2013-2014	4.013	2.318	3.342	2.889	12.061
2014-2015	0	1.518	4.964	3.226	15.137
2015-2016	0	1.518	5.531	4.791	19.740
2016-2017	0	1.518	1.518	5.539	24.834
2017-2018	0	1.518	1.518	1.465	25.991
2018-2019	0	1.518	1.518	1.465	27.134

2019-2020	0	1.518	1.518	1.465	28.263
2020-2021	-	1.518	1.518	1.465	29.378
2021-2022	-	1.518	1.518	1.465	30.479
2022-2023	-	-	-	1.465	31.566

Kaynak: T.C. Sağlık Bakanlığı, 2014: 18.

Tıbbi sekreterlik ile ilgili bölümlerinin durumunun devam etmesi, her öğretim yılında öğrenci sayısının tahminen aynı olması durumunda 2023 yılı sonunda anestezi teknisyenliği ve teknikeri sayısının yaklaşık 87.000 olması beklenmektedir (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2014: 97). Tablo 6’da tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik bölümü ile ilgili bilgiler verilmektedir.

Tablo 6. Mevcut Durumun Devamı Halinde Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Bölümü Mezun Sayısı ve Tıbbi Sekreter Sayısı

Öğretim Yılı	Lise Kayıt	Önlisans Kayıt	Toplam Kayıt	Mezun	Anestezi Teknisyeni/ Teknikerleri Sayısı
2010-2011	859	-	-	-	-
2011-2012	853	-	-	-	-
2012-2013	1.238	6.407	7.266	-	-
2013-2014	1.881	6.407	7.260	7.013	54.862
2014-2015	0	3.950	5.188	7.007	61.189
2015-2016	0	3.950	5.831	5.007	65.438
2016-2017	0	3.950	3.950	5.628	70.255
2017-2018	0	3.950	3.950	3.813	73.196
2018-2019	0	3.950	3.950	3.813	76.101
2019-2020	0	3.950	3.950	3.813	78.970
2020-2021	-	3.950	3.950	3.813	81.803
2021-2022	-	3.950	3.950	3.813	84.601
2022-2023	-	-	-	3.813	87.365

Kaynak: T.C. Sağlık Bakanlığı, 2014: 97.

Sağlık Bakanlığı ve YÖK bir araya gelerek günümüzde ve gelecek yıllarda konuyu değerlendirme yaparak, ihtiyacın çok üstünde olan program ve kontenjanları tekrardan ele alınmalıdır. YÖK’ün Sağlık Bakanlığı ve sağlık sektörü istatistiklerine göre karar vermeli üniversiteler ve meslek yüksekokulları ile ortak hareket etmeleri gerekmektedir (Özgül, 2018: 142). Sağlık Meslek Yüksekokulu programlarının müfredatlarının; değişen ihtiyaçlara cevap verebilmesi ve ders standardının getirilmesi eğitim kalitesi açısından iyi olacağı düşünülmektedir (Tokgöz Yılmaz ve Köksal, 2008: 39). Bununla birlikte, sağlık meslek yüksekokulu son sınıf öğrencilerine alanında uzman kişiler ile daha önceki yıllarda mezun olan öğrencileri bir araya getirip seminerler verilebilir (Şanlı Kula ve Saraç, 2017: 13).

Üniversite sayılarının fazlalaşması ve bununla birlikte gelen mezun sayısındaki artış, gençlerin kendi içerisinde bir rekabete yol açmaktadır. İşsizlik faktörünün olması mezunların işsizlik kaygısı yaşamalarına da sebep olmaktadır (Dursun ve Aytaç, 2009: 72). İşsiz kalan sürelerde birey kendini çaresiz hissedebilmektedir.

Çaresizlik, yeniden istihdam olasılığını arttırması beklenen becerileri kazanma motivasyonunu da azaltabilir. Çaresizlik nedeniyle, işsizler, beceri edinme çabalarına girecek kadar motive olsa bile, yeni beceriler öğrenmeyi nispeten daha zor yapabilmektedirler. Kişisel verimlilikte bir düşüşün yanı sıra, yeni beceriler edinme yeteneğinde azalma ve arama motivasyonundaki düşüş, işsizliğin sürekliliği durumuna getirecektir. Eğer işsizlik, iş arama motivasyonunun yanı sıra arama yoğunluğu ve sürekliliğini zayıflatan çaresizliğe yol açarsa, işsizliğin devam etmesi muhtemeldir (Darity ve Goldsmith, 1993:60). Linn vd. tarafından yapılan araştırmanın sonuçlarında ise, işsizliğin olumsuz psikolojik belirtiler ürettiğini göstermektedir. Bazı bireyler işsizlik stresiyle diğerlerinden daha iyi başa çıkabildiği ortaya çıkmıştır. Güçlü destek sistemleri ve daha fazla özgüven sahibi insanlar daha az işsizlik stresi yaşamaktadırlar. (Linn ve diğerleri, 1985: 506). Bireylerin işsiz kalınan zamanlarda yeni iş becerilerini geliştirme fırsatı olarak görmeleri kendilerine dayanıklılık hissi yaratabilmektedir (Leahy, 2009: 2).

2018 yılında Pakistan'ın Lahor şehrinde 20-31 yaş aralığında olan işsiz ve eğitimli bireylere yapılan araştırmada, işsizlik nedeniyle gençlerin artan rahatsızlık seviyesi, sosyal çevrede daralma, aşağılık kompleksi, düşük benlik saygısı, artan kaygı, mutsuzluk ve zihinsel sağlık sorunları gibi sorunlarla karşı karşıya olduğunu göstermektedir (Saleem ve Hussain, 2018: 267).

4. Materyal Ve Metot

Araştırma, kavramsal ve uygulamalı bir çalışmadır. Çalışmada işsizlik kaygısı ve umutsuzluk algısı ile ilgili yazılmış eserlerden faydalanılmıştır. Uygulama kısmında ise, anket tekniği kullanılmıştır. Çalışmada planlanan akıştan herhangi bir sapma yaşanmamış olup; gönüllülük esasıyla yüksek katılım çalışmanın sonucunu olumlu yönde etkilemiştir. Araştırma öncesinde ilgili kurumdan yazılı izin alınmış katılımcılara gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra sözlü onam alınmış olup; çalışma verileri 2019 yılına ait olduğu için etik kurul izni alınmamıştır.

Bu araştırma, Sağlık Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin işsizlik kaygısı ve umutsuzluk algısına ilişkin görüşlerini incelemek amacıyla yapılmaktadır. Araştırma ile sağlık sektöründe Sağlık Meslek Yüksekokulu'nda okuyan öğrencilerin işsizlik kaygısı yaşayıp yaşamadığını öğrenileceği düşünülmektedir. Çalışmada veri toplama aracı olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Kurumdan gerekli izin alındıktan sonra Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Meslek Yüksekokulu'nda öğrenim gören ve 2019 yaz stajını Dokuz Eylül Üniversitesi Hastanesi'nde yapan 220 öğrencinin 213'ünün gönüllü olarak çalışmaya katılması ile araştırma tamamlanmıştır.

Anket bölümlerden oluşmaktadır. İlk bölüm demografik sorulardan meydana gelmiştir. Anketin diğer bölümlerinde ise, umutsuzluk ölçeği ve işsizlik kaygısı ölçeği kullanılmıştır. Umutsuzluk algılarının ölçümünde Beck vd. (1974) tarafından geliştirilen “Beck Umutsuzluk Ölçeği” ve üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygısını belirlemek için Dursun ve Aytacı (2009)’ın var olan alan yazı ışığında psikometrik sorularla veriler toplanmıştır. Beck Umutsuzluk Ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları Türkiye’de Durak ve Palabıyıkoglu (1994) tarafından gerçekleştirilmiştir. Çalışmada hastalığı olan 373 kişiden oluşmuştur. Yapılan analizler neticesinde Beck Umutsuzluk Ölçeği geçerli bir ölçek olduğu kanıtlanmıştır (Durak ve Palabıyıkoglu, 1994: 311). Beck Umutsuzluk Ölçeği hastalara psikometrik özelliklerini değerlendirmek ve umutsuzluğu ölçmek için tasarlanmıştır. Bu ölçek yüksek derecede iç tutarlılığa sahip olduğu kanıtlanmıştır (Beck ve Weissman, 1974: 861).

Ankette umutsuzluk ile ilgili sorulara bireylerin kendileri için uygun gördükleri ifadelerle “EVET”, kendilerine uygun görmedikleri ifadeler için ise “HAYIR” şeklinde işaretlemeleri istenmiş; işsizlik kaygısı ile ilgili sorularda da beşli Likert tipi derecelendirme ölçeği kullanılmıştır. Derecelendirmeler, (1) hiç katılmıyorum, (2) çok az katılıyorum, (3) biraz katılıyorum, (4) büyük ölçüde katılıyorum, (5) tamamen katılıyorum olarak sınıflandırılmıştır.

Veriler IBM SPSS V23 ile analiz edilmiştir. Kategorik veriler frekans ve yüzde olarak sunulurken nicel veriler ortalama \pm standart sapma olarak sunulmuştur. Önem düzeyi $p < 0,05$ olarak alınmıştır. Umutsuzluk ölçeği, ekonomideki istihdam zorlukları, çevresel ve sosyal baskı, kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği, niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği ve genel işsizlik kaygısı ölçeklerinin güvenilirliğini hesaplamak için Cronbach Alpha hesaplanmıştır. Güvenirlik analizi tablo 7’de görülmektedir.

Tablo7. Güvenirlik Analiz Sonuçları

Ölçek	Cronbach Alpha
Umutsuzluk ölçeği	0,857
Ekonomideki İstihdam Zorlukları	0,732
Çevresel ve Sosyal Baskı	0,761
Kişisel Karamsarlık ve Özgüven Eksikliği	0,423
Niteliksel Olarak Bilgi ve Beceri Eksikliği	0,648
Genel İşsizlik Kaygısı	0,849

Umutsuzluk ölçeğinin güvenilirliği $\alpha = 0,857$, İşsizlik Kaygısı ölçeğindeki 26 maddenin genel güvenilirliği $\alpha = 0,849$ olarak çok yüksek bulunmuştur. Ölçeği oluşturan faktörlerin güvenilirlik katsayılarının yüksek olması ölçeğin güçlü bir faktör yapısına sahip olduğunu göstermiştir. İşsizlik Kaygısı ölçeğinin alt boyutları tek tek incelendiğinde birinci faktörde yer alan maddeler “Ekonomideki İstihdam Zorlukları” olarak ele alınmıştır. “İstihdamdaki daralma ve iş gücü ihtiyacındaki azalmanın etkisi” faktörünü oluşturan 9

maddenin güvenilirliği $\alpha = 0.732$ olarak saptanmıştır. İkinci faktörde yer alan maddeler “Çevresel ve sosyal baskı” olarak ele alınmış olup bu faktörü oluşturan 8 maddenin güvenilirliği $\alpha = 0.761$ olarak saptanmıştır. Üçüncü faktör olan “Kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği” faktörünü oluşturan 5 maddenin güvenilirliği $\alpha = 0.423$ olarak düşük saptanmıştır. Dördüncü faktörde yer alan maddeler “Niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği” olarak ele alınırken bu faktörü oluşturan 4 maddenin güvenilirliği $\alpha = 0.648$ olarak saptanmıştır.

5. Bulgular Ve Tartışma

Araştırmaya katılan öğrencilerden ölçekler yoluyla toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular tablolaştırılarak yorumlanmıştır. Kişisel bilgilerinin frekans ve yüzde dağılımı tablo 8’de ele alınmaktadır.

Tablo 8. Demografik Soruların Frekans Dağılımları

	Frekans	Yüzde		Frekans	Yüzde
Cinsiyet			Bugüne kadar hiç iş deneyiminiz oldu mu?		
<i>Kadın</i>	153	71,8	<i>Evet</i>	108	50,9
<i>Erkek</i>	60	28,2	<i>Hayır</i>	104	49,1
Yaş			Anne eğitim düzeyi		
<i>18-20</i>	162	76,1	<i>Okumamış</i>	25	11,7
<i>21-23</i>	43	20,2	<i>İlköğretim</i>	95	44,6
<i>24-26</i>	3	1,4	<i>Ortaöğretim</i>	38	17,8
<i>27 ve üstü</i>	5	2,3	<i>Lise</i>	46	21,6
Okumakta olduğunuz şehre hangi yerleşim yerinden geldiniz?			<i>Üniversite</i>	9	4,3
<i>Köy</i>	23	10,8	Baba eğitim düzeyi		
<i>Kasaba/İlçe</i>	71	33,5	<i>Okumamış</i>	4	1,9
<i>İl/Metropol</i>	118	55,7	<i>İlköğretim</i>	69	32,4
Kalınan yer			<i>Ortaöğretim</i>	65	30,5
<i>Aile yanı</i>	93	43,7	<i>Lise</i>	52	24,4
<i>Akraba yanı</i>	7	3,2	<i>Üniversite</i>	22	10,3
<i>Arkadaşlarla evde</i>	60	28,2	<i>Yüksek lisans/Doktora</i>	1	0,5
<i>Tek başına evde</i>	11	5,2	Anne iş durumu		
<i>Devlet yurdu</i>	30	14,1	<i>Çalışmıyor</i>	153	71,8
<i>Özel yurt</i>	12	5,6	<i>Emekli</i>	6	2,8
Bölüm			<i>Kamu</i>	10	4,7
<i>Odyometri</i>	38	17,8	<i>Özel</i>	30	14,1
<i>Nükleer Tıp</i>	19	8,9	<i>Serbest meslek</i>	14	6,6
<i>Tıbbi Laboratuvar</i>	20	9,4	Baba iş durumu		
<i>Anestezi</i>	22	10,3	<i>Çalışmıyor</i>	14	6,6
<i>Sağlık Kurumları İşl.</i>	13	6,1	<i>Emekli</i>	57	26,8
<i>Tıbbi Görüntüleme</i>	24	11,3	<i>Kamu</i>	26	12,2
<i>Tıbbi Dökümantasyon</i>	44	20,7	<i>Özel</i>	53	24,9

<i>Mekatronik</i>	1	0,5	<i>Serbest meslek</i>	63	29,6
<i>Biyomedikal</i>	8	3,8	<i>Kardeş sayısı</i>		
<i>Büro Yönetimi</i>	5	2,3	<i>Yok</i>	16	7,5
<i>Radyoterapi</i>	19	8,9	1	95	44,6
<i>Bölümünüzü isteyerek mi tercih ettiniz?</i>			2	35	16,4
<i>Evet</i>	170	79,8	3	29	13,6
<i>Hayır</i>	43	20,2	4 ve üstü	38	17,8

Katılımcıların %71,8'i kadın ve %28,2'si erkektir. Katılımcıların %76,1'i 18-20 ve %22,2'si 21-23 yaş aralığındadır. Katılımcıların %55,7'si okumakta olduğu şehre il/metropolden gelmiştir. Katılımcıların %43,7'si ailesinin yanında kalmakta iken %28,2'si arkadaşları ile evde kaldığını %14,1'i devlet yurdunda kaldığını belirtmiştir. Katılımcıların %20,7'si Tıbbi Dokümantasyon, %17,8'i Odyometri, %11,3'ü tıbbi görüntüleme, %10,3'ü anestezi bölümünü okumaktadır. Katılımcıların %79,8'i bölümünü isteyerek tercih etmiştir. Katılımcıların %50,9'unun bugüne kadar iş deneyimi olmuştur.

Katılımcıların %44,6'sının anne eğitim durumu ilköğretimdir. Katılımcıların %30,5'inin baba eğitim durumu ortaöğretimdir. Katılımcıların %71,8'inin annesi çalışmamaktadır. Katılımcıların %29,6'sının babası serbest meslek çalışanı iken %26,8'inin babası emeklidir. Katılımcıların %44,6'sının bir kardeşi, %17,8'inin 4 ve üstü kardeşi, %16,4'ünün 2 kardeşi vardır.

Araştırmada demografik soru formuna verilen cevaplara göre ölçek puanlarının karşılaştırılması yapılmıştır. Aşağıda görülen Tablo 9'a göre umutsuzluk ölçeği ortalama değerleri cinsiyete göre farklılık göstermemektedir (p=0,322).

Tablo 9. Ölçek Puanlarının Dağılımı

	Umutsuzluk ölçeği	Ekonomideki İstihdam Zorlukları	Çevresel/Sosyal Baskı	Kişisel Karamsarlık/ Özgüven Eksikliği	Niteliksel Olarak Bilgi/Beceri Eksikliği	Genel İşsizlik Kaygısı
Cinsiyet						
Kadın	4,59 ± 4,06	3,41 ± 0,82	2,91 ± 0,92	2,61 ± 0,72	2,06 ± 0,89	2,87 ± 0,66
Erkek	5,23 ± 4,62	3,17 ± 0,71	2,9 ± 0,82	2,62 ± 0,74	2,37 ± 0,78	2,84 ± 0,57
Test istatistiği	t=-0,993	t=1,985	t=0,087	t=-0,121	t=-2,325	t=0,299
p	0,322	0,048	0,931	0,903	0,021	0,765
Yaş						
18-20	4,95 ± 4,16	3,4 ± 0,8	2,99 ± 0,88a	2,67 ± 0,71	2,2 ± 0,88	2,93±0,63a
21-23	4,42 ± 4,28	3,15 ± 0,79	2,68 ± 0,82ab	2,44 ± 0,76	2,01 ± 0,77	2,67±0,59b
24 ve üzeri	3,13 ± 5,3	3,11 ± 0,65	2,28 ± 0,96b	2,4 ± 0,77	1,78 ± 1,05	2,49±0,66ab
Test istatistiği	F=0,904	F=2,065	F=4,298	F=2,067	F=1,565	F=4,379
p	0,407	0,129	0,015	0,129	0,212	0,014
Yerleşim						
Köy	4,48 ± 2,79	3,74 ± 0,88a	3,03 ± 0,81	2,95 ± 0,83	1,99 ± 0,63	3,07 ± 0,6

Kasaba/İlçe	4,92 ± 4,14	3,32 ± 0,73b	2,9 ± 0,88	2,59 ± 0,68	2,12 ± 0,84	2,85 ± 0,58
İl/Metropol	4,76 ± 4,53	3,28 ± 0,8b	2,9 ± 0,91	2,56 ± 0,72	2,2 ± 0,93	2,84 ± 0,67
Test istatistiği	F=0,165	F=3,297	F=0,242	F=2,854	F=0,621	F=1,387
p	0,849	0,039	0,786	0,06	0,538	0,252
İkameti						
Aile yanı	4,95 ± 4,2	3,26 ± 0,82	2,89 ± 0,93	2,53 ± 0,66	2,14 ± 0,89	2,82 ± 0,64
Akraba yanı	5,14 ± 2,27	4,07 ± 0,37	3,45 ± 0,57	2,86 ± 0,55	2,14 ± 1,29	3,32 ± 0,38
Arkadaşlarla evde	5,03 ± 4,6	3,42 ± 0,77	2,93 ± 0,85	2,69 ± 0,76	2,1 ± 0,81	2,91 ± 0,63
Tek başına evde	4,73 ± 3,52	3,4 ± 0,86	3,17 ± 0,88	2,45 ± 0,83	2,66 ± 0,62	3,02 ± 0,64
Devlet yurdu	3,83 ± 4,46	3,33 ± 0,8	2,7 ± 0,9	2,69 ± 0,78	2,04 ± 0,76	2,8 ± 0,65
Özel yurt	4,33 ± 3,52	3,06 ± 0,75	2,82 ± 0,87	2,62 ± 0,88	2,27 ± 1,12	2,77 ± 0,66
Test istatistiği	F=0,406	F=1,797	F=1,063	F=0,678	F=0,937	F=1,132
p	0,845	0,115	0,382	0,64	0,458	0,344
Bölümü İsteyerek Seçme						
Evet	4,18 ± 3,77	3,26 ± 0,82	2,79 ± 0,85	2,57 ± 0,71	2,03 ± 0,83	2,77 ± 0,62
Hayır	7,12 ± 5,06	3,64 ± 0,63	3,37 ± 0,88	2,78 ± 0,76	2,6 ± 0,87	3,22 ± 0,56
Test istatistiği	t=-3,559	t=-3,330	t=-3,997	t=-1,690	t=-3,937	t=-4,237
p	0,001	0,001	<0,001	0,092	<0,001	<0,001
İş Deneyimi						
Evet	5,08 ± 4,69	3,26 ± 0,8	2,89 ± 0,91	2,55 ± 0,74	2,18 ± 0,92	2,83 ± 0,66
Hayır	4,4 ± 3,65	3,43 ± 0,79	2,92 ± 0,88	2,67 ± 0,71	2,11 ± 0,81	2,9 ± 0,61
Test istatistiği	t=1,180	t=-1,564	t=-0,192	t=-1,233	t=0,603	t=-0,861
p	0,239	0,119	0,848	0,219	0,547	0,39

t: Bağımsız örnekler t test istatistiği F: Varyans analizi test istatistiği a, b:Aynı harfe sahip gruplar arasında fark yoktur.

Kadınlarda ortalama değer 4,59 iken erkeklerde 5,23 olarak elde edilmiştir. Ekonomideki İstihdam Zorlukları ortalama değerleri cinsiyete göre farklılık göstermektedir (p=0,048). Kadınlarda ortalama değer 3,41 iken erkeklerde 3,17 olarak elde edilmiştir. Çevresel ve Sosyal Baskı ortalama değerleri cinsiyete göre farklılık göstermemektedir (p=0,931). Kadınlarda ortalama değer 2,91 iken erkeklerde 2,9 olarak elde edilmiştir. Kişisel Karamsarlık ve Özgüven Eksikliği ortalama değerleri cinsiyete göre farklılık göstermemektedir (p=0,903). Kadınlarda ortalama değer 2,61 iken erkeklerde 2,62 olarak elde edilmiştir. Niteliksel Olarak Bilgi ve Beceri Eksikliği ortalama değerleri cinsiyete göre farklılık göstermektedir (p=0,021). Kadınlarda ortalama değer 2,06 iken erkeklerde 2,37 olarak elde edilmiştir. Genel İşsizlik Kaygısı ortalama değerleri cinsiyete göre farklılık göstermemektedir (p=0,765). Kadınlarda ortalama değer 2,87 iken erkeklerde 2,84 olarak elde edilmiştir. Cinsiyetin çalışmamızın örneklem grubu üzerinde umutsuzluk ve işsizlik kaygı

düzei üzerinde anlamlı bir fark ortaya çıkarmamış olması, sağlık sektöründe ki istihdamın cinsiyet ayrımının en az olduğu sektörlerden biri olmasına bağlanabilir.

Yaş ile ilgili analizler yapılırken 24-26 yaş aralığında olan kişi sayısı 3 olarak elde edilmiştir. Bu sayı analiz için yeterli olmadığında 27 ve üzeri (5) grupla birleştirilerek 24 ve üzeri grubu oluşturulmuştur. Umutsuzluk ölçeği ortalama değerleri yaş gruplarına göre farklılık göstermemektedir ($p=0,407$). 18-20 yaş arası olanlarda ortalama değer 4,95 iken 21-23 olanlarda 4,42 ve 24 ve üzeri olanlarda 3,13 olarak elde edilmiştir. Ekonomideki İstihdam Zorlukları ortalama değerleri yaş gruplarına göre farklılık göstermemektedir ($p=0,129$). 18-20 yaş arası olanlarda ortalama değer 3,4 iken 21-23 olanlarda 3,15 ve 24 ve üzeri olanlarda 3,11 olarak elde edilmiştir. Çevresel ve Sosyal Baskı ortalama değerleri yaş gruplarına göre farklılık göstermektedir ($p=0,015$). 18-20 yaş arası olanlarda ortalama değer 2,99 iken 21-23 olanlarda 2,68 ve 24 ve üzeri olanlarda 2,28 olarak elde edilmiştir. 18-20 ile 24 ve üzeri arasında fark vardır ve 18-20 yaş grubunda ortalama değer daha yüksek elde edilmiştir. Kişisel Karamsarlık ve Özgüven Eksikliği ortalama değerleri yaş gruplarına göre farklılık göstermemektedir ($p=0,129$). 18-20 yaş arası olanlarda ortalama değer 2,67 iken 21-23 olanlarda 2,44 ve 24 ve üzeri olanlarda 2,4 olarak elde edilmiştir. Niteliksel Olarak Bilgi ve Beceri Eksikliği ortalama değerleri yaş gruplarına göre farklılık göstermemektedir ($p=0,212$). 18-20 yaş arası olanlarda ortalama değer 2,2 iken 21-23 olanlarda 2,01 ve 24 ve üzeri olanlarda 1,78 olarak elde edilmiştir. Genel İşsizlik Kaygısı ortalama değerleri yaş gruplarına göre farklılık göstermektedir ($p=0,014$). 18-20 yaş arası olanlarda ortalama değer 2,93 iken 21-23 olanlarda 2,67 ve 24 ve üzeri olanlarda 2,49 olarak elde edilmiştir. 18-20 yaş grubunda ortalama değer 21-23 yaş grubundan daha yüksek elde edilmiştir. Mesleki eğitiminin ilk yıllarında kaygı ve umutsuzluğun daha fazla olması üniversite hayatına uyum sürecinin, mesleği ve sektörü yeterince tanımıyor olmanın bir sonucu olarak yorumlanabilir.

Umutsuzluk ölçeği ortalama değerleri ile genel işsizlik kaygısı ortalama değerleri yerleşim yerine göre ve kalınan yere göre ciddi bir farklılık göstermemektedir. Psikolojik bir durum olan işsizlik kaysısı ve umutsuzluk aile ve arkadaş ortamı gibi sosyal değişkenlerden anlamlı bir şekilde etkilenmemektedir.

Umutsuzluk ölçeği ortalama değerleri bölümü isteme durumuna göre farklılık göstermektedir ($p=0,001$). İsteyenlerde ortalama değer 4,18 iken istemeyenlerde 7,12 olarak elde edilmiştir. Ekonomideki İstihdam Zorlukları ortalama değerleri bölümü isteme durumuna göre farklılık göstermektedir ($p=0,001$). İsteyenlerde ortalama değer 3,26 iken istemeyenlerde 3,64 olarak elde edilmiştir. Çevresel ve Sosyal Baskı ortalama değerleri bölümü isteme durumuna göre farklılık göstermektedir ($p<0,001$). İsteyenlerde ortalama değer 2,79 iken istemeyenlerde 3,37 olarak elde edilmiştir. Kişisel Karamsarlık ve Özgüven Eksikliği

ortalama değerleri bölümü isteme durumuna göre farklılık göstermemektedir ($p=0,092$). İsteyenlerde ortalama değer 2,57 iken istemeyenlerde 2,78 olarak elde edilmiştir. Niteliksel Olarak Bilgi ve Beceri Eksikliği ortalama değerleri bölümü isteme durumuna göre farklılık göstermektedir ($p<0,001$). İsteyenlerde ortalama değer 2,03 iken istemeyenlerde 2,6 olarak elde edilmiştir. Genel İşsizlik Kaygısı ortalama değerleri bölümü isteme durumuna göre farklılık göstermektedir ($p<0,001$). İsteyenlerde ortalama değer 2,77 iken istemeyenlerde 3,22 olarak elde edilmiştir. Kişinin sevdiği ve istediği mesleği yapması, eğitimini bu yönde ilerletmesi kendini bir meslek grubuna ait hissettirirken, bölümünü severek okumalarını sağlayacaktır. Bu durum sağlık mesleğinin zorluklarına rağmen kişinin kendini gerekli ve yeterli hissetmesini sağlayacak olup; iş bulma yönünde ki umudunu kaybetmemesini sağlayacaktır. Bölümünü isteyerek seçmeyenler genel olarak aile yönlendirmesi veya tercihi ile bu bölümlere yerleşmiş olan öğrencilerdir. Kendi niteliklerine, becerilerine, hayallerine uygun olmadığını düşündükleri bölümlerde öğrenciler isteksiz olarak okula devam etmektedirler. Bu durum geleceği daha belirsiz görmelerine, kendilerini yetersiz hissetmelerine ve zorunluluklarla ne yapacağını bilememelerine sebep olmakta olup; iş bulamama kaygısını arttırmaktadır.

Umutsuzluk ölçeği ortalama değerleri iş deneyimi olma durumuna göre farklılık göstermemektedir ($p=0,239$). Deneyimi olanlarda ortalama değer 5,08 iken olmayanlarda 4,4 olarak elde edilmiştir. Genel İşsizlik Kaygısı ortalama değerleri de iş deneyimi olma durumuna göre farklılık göstermemekte olup ($p=0,39$); deneyimi olanlarda ortalama değer 2,83 iken olmayanlarda 2,9 olarak elde edilmiştir. Sağlık meslek yüksekokullarında öğrencilere eğitimleri sırasında stajlar, uygulamalar ve tam süreli çalışmalarla pratik ve deneyim kazandırılıyor olması öğrencilerin kaygı ve umutsuzluk düzeyleri üzerinde iş deneyimine sahip olup olmamanın etkisini azaltmaktadır.

Araştırmada demografik soru formuna verilen cevaplara göre ölçek puanlarının karşılaştırılmasına Tablo 10'da devam edilmiştir.

Tablo 10. Ölçek Puanlarının Dağılımı (2)

	Umutsuzluk ölçeği	Ekonomideki İstihdam Zorlukları	Çevresel/Sosyal Baskı	Kişisel Karamsarlık/Özgüven Eksikliği	Niteliksel Olarak Bilgi/Beceri Eksikliği	Genel İşsizlik Kaygısı
Annenin Eğitimi						
Okumamış	4,16 ± 3,36	3,37 ± 0,63	2,61 ± 0,72b	2,6 ± 0,9	2,09 ± 0,63	2,77±0,47
İlköğretim	4,73 ± 3,95	3,35 ± 0,83	2,93 ± 0,95ab	2,62 ± 0,71	2,22 ± 0,99	2,89±0,71
Ortaöğretim	5,84 ± 5,31	3,49 ± 0,82	3,27 ± 0,88a	2,78 ± 0,77	2,13 ± 0,87	3,06 ± 0,6
Lise	4,24 ± 4,05	3,16 ± 0,8	2,67 ± 0,78b	2,49 ± 0,6	2,04 ± 0,68	2,69±0,56
Üniversite	5,22 ± 4,84	3,36 ± 0,77	3,07 ± 0,72ab	2,42 ± 0,75	2,19 ± 1	2,89±0,55
Test	0,953	0,933	3,377	1,005	0,359	2,004

istatistiği						
p	0,435	0,446	0,011	0,406	0,838	0,095
Babanın Eğitimi						
İlköğretim	4,84 ± 3,81	3,4 ± 0,76	2,93 ± 0,79	2,55 ± 0,67	2,13 ± 0,81	2,87±0,57
Ortaöğretim	4,63 ± 4,39	3,34 ± 0,78	2,95 ± 0,92	2,62 ± 0,74	2,15 ± 0,9	2,88±0,64
Lise	4,6 ± 4,67	3,27 ± 0,9	2,77 ± 0,93	2,7 ± 0,7	2,14 ± 0,94	2,81±0,72
Üniversite ve üzeri	4,83 ± 3,75	3,3 ± 0,82	2,98 ± 0,98	2,52 ± 0,76	2,1 ± 0,76	2,85±0,61
Test istatistiği	F=0,048	F=0,269	F=0,537	F=0,550	F=0,019	F=0,125
p	0,986	0,847	0,657	0,649	0,997	0,945
Annenin İş Durumu						
Çalışmıyor	4,63 ± 4,12	3,31 ± 0,78	2,89 ± 0,91	2,64 ± 0,72	2,16 ± 0,83	2,85±0,62
Emekli	4,17 ± 5,23	3,44 ± 0,62	2,73 ± 0,41	2,17 ± 0,69	2 ± 0,74	2,73±0,22
Kamu	7 ± 3,59	3,56 ± 1,03	3,21 ± 0,63	2,5 ± 0,87	2,28 ± 1,19	3,03 ± 0,7
Özel	4,87 ± 4,89	3,42 ± 0,78	2,95 ± 0,97	2,65 ± 0,78	2,23 ± 1,11	2,92±0,73
Serbest meslek	4,79 ± 3,93	3,3 ± 0,95	2,87 ± 0,87	2,47 ± 0,65	1,88 ± 0,47	2,77 ± 0,7
Test istatistiği	F=0,769	F=0,351	F=0,397	F=0,829	F=0,499	F=0,392
p	0,547	0,843	0,81	0,508	0,736	0,814
Babanın İş Durumu						
Çalışmıyor	5,64 ± 4,89	3,28 ± 0,69	2,52 ± 0,98	2,5 ± 0,82	2,2 ± 0,89	2,71 ± 0,7
Emekli	5 ± 4,88	3,29 ± 0,75	2,97 ± 0,93	2,49 ± 0,71	2,16 ± 0,87	2,85±0,63
Kamu	3,54 ± 2,47	3,24 ± 0,96	2,62 ± 0,79	2,56 ± 0,63	2,18 ± 0,98	2,74±0,61
Özel	5,38 ± 4,55	3,29 ± 0,76	2,97 ± 0,83	2,77 ± 0,76	2,17 ± 0,86	2,91±0,61
Serbest meslek	4,38 ± 3,63	3,48 ± 0,83	2,99 ± 0,89	2,63 ± 0,73	2,09 ± 0,85	2,93±0,66
Test istatistiği	F=1,775	F=0,721	F=1,683	F=1,093	F=0,112	F=0,730
p	0,145	0,578	0,155	0,361	0,978	0,572

F: Varyans analizi test istatistiği a, b:Aynı harfe sahip gruplar arasında fark yoktur.

Umutsuzluk ölçeği ortalama değerleri ile alt değer ortalamaları; ekonomideki istihdam zorlukları, çevresel ve sosyal baskı, kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği, niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği; anne babanın eğitim durumuna, anne ve babanın iş durumuna ve kardeş sayısına göre farklılık göstermemektedir. Ayrıca bu değişkenler için genel işsizlik kaygısı ortalama değerleri de birbirine yakın olup; anlamlı bir fark görülmemiştir. Üniversite hayatı gençlerin ayakları üzerinde durmaya başladıkları, aileye bağımlılığın azaldığı, yaşanan sorunlarla ilgili kendi kararlarını vermeye başladığı bir dönemdir. Bu dönemde ailelerin sosyo-ekonomik durumundan minimum düzeyde etkilenmek birey olma yönünde güçlenmeye başladıklarının bir işaretidir. Çalışmamızda da elde edilen veriler, öğrencilerin psikolojik durumlarının ailenin demografik özelliklerinden bağımsız olduğunu, birey olma yönünde ilerlediklerini göstermektedir.

Tablo 11’de Ölçek puanları arasındaki ilişkileri incelenmiştir. Umutsuzluk ölçeği ile ekonomideki istihdam zorlukları, çevresel ve sosyal baskı, kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği, niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği arasında pozitif yönlü zayıf düzey anlamlı bir ilişki vardır ($p<0,001$).

Tablo 11. Ölçek puanları arasındaki ilişkilerin incelenmesi

	Umutsuzluk ölçeği	Ekonomideki İstihdam Zorlukları	Çevresel ve Sosyal Baskı	Kişisel Karamsarlık ve Özgüven Eksikliği	Niteliksel Olarak Bilgi ve Beceri Eksikliği
Ekonomideki İstihdam Zorlukları	r 0,369 p <0,001				
Çevresel ve Sosyal Baskı	r 0,384 p <0,001	0,606 <0,001			
Kişisel Karamsarlık ve Özgüven Eksikliği	r 0,367 p <0,001	0,421 <0,001	0,394 <0,001		
Niteliksel Olarak Bilgi ve Beceri Eksikliği	r 0,303 p <0,001	0,248 <0,001	0,463 <0,001	0,252 <0,001	
Genel İşsizlik Kaygısı	r 0,471 p <0,001	0,825 <0,001	0,884 <0,001	0,630 <0,001	0,584 <0,001

r: Pearson korelasyon katsayısı

Umutsuzluk ölçeği ile genel işsizlik kaygısı arasında pozitif yönlü orta düzey anlamlı bir ilişki vardır ($p<0,001$). Ekonomideki istihdam zorlukları ile çevresel ve sosyal baskı, kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği arasında pozitif yönlü orta düzey anlamlı bir ilişki vardır ($p<0,001$). Ekonomideki istihdam zorlukları ile niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği arasında pozitif yönlü zayıf düzey anlamlı bir ilişki vardır ($p<0,001$). Ekonomideki istihdam zorlukları ile genel işsizlik kaygısı arasında pozitif yönlü yüksek düzey anlamlı bir ilişki vardır ($p<0,001$). Çevresel ve sosyal baskı ile kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği arasında pozitif yönlü zayıf düzey anlamlı bir ilişki vardır ($p<0,001$). Çevresel ve sosyal baskı ile genel işsizlik kaygısı arasında pozitif yönlü yüksek düzey anlamlı bir ilişki vardır ($p<0,001$). Çevresel ve sosyal baskı ile niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği arasında pozitif yönlü orta düzey anlamlı bir ilişki vardır ($p<0,001$). Kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği ile niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği arasında pozitif yönlü zayıf düzey anlamlı bir ilişki vardır ($p<0,001$). Kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği ile genel işsizlik kaygısı arasında pozitif yönlü orta düzey anlamlı bir ilişki vardır ($p<0,001$). Niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği ile genel işsizlik kaygısı arasında pozitif yönlü orta düzey anlamlı bir ilişki vardır ($p<0,001$). Genel olarak sağlık meslek yüksekokulu öğrencilerinin işsizlik kaygı düzeyleri ile umutsuzluk düzeyleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu

saptanmıştır. Bu bulguya göre, üniversiteli gençlerin işsizlik kaygıları arttıkça umutsuzluk düzeylerinin de anlamlı düzeyde arttığı yorumu yapılabilir. İş bulamama kaygısı beraberinde kişiyi umutsuz, çaresiz bırakırken olası bir bunalıma da sürükleyebilirken, hayata hazırlanmanın en güzel yılları olan bu dönemin kaygılardan uzak, yaşamdan zevk alarak ve geleceğe umutla bakarak geçmesi hem birey hem de toplum olarak ihtiyacımız olmalıdır.

6. Sonuç

Özellikle içinde bulunduğumuz pandemi döneminde önemi daha da artan sağlık sektörü her kademe sağlık çalışanı ile bir bütün olup; ara eleman grubunu oluşturan önlisans mezunlarının istihdam edilebilirliği oldukça önemlidir. Çalışma hayatında yer edinebilmek, mezun olduktan sonra işsiz kalma kaygısı yaşamamak her üniversite öğrencisinin umududur. Bu amaçla Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Meslek Yüksekokulu'nda öğrenim gören potansiyel sağlık çalışanları ile işsizlik kaygılarını ve umutsuzluk düzeylerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen çalışma, 213 öğrencinin katılımı ile tamamlanmıştır. Katılımcıların %71,8'i kadın ve %28,2'si erkektir. Katılımcıların %20,7'si Tıbbi Dokümantasyon, %17,8'i Odyometri, %11,3'ü Tıbbi Görüntüleme, %10,3'ü Anestezi bölümünü okumaktadır. Katılımcıların %79,8'i bölümünü isteyerek tercih etmiştir.

Çalışmada, bölümünü istemeyenlerde isteyenlere göre umutsuzluk düzeyi daha yüksek çıkmaktadır. Genel İşsizlik Kaygısı bölümü isteme durumuna göre farklılık göstermektedir ($p<0,001$). Bölümü istemeyenlerde bölüm isteyerek okuyanlara göre genel işsizlik kaygısı daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Bölümü istemeyenlerde, bölümü isteyenlere göre çevresel ve sosyal baskı düzeyi daha yüksek çıkmıştır. Buna göre, gençlerin meslek seçiminde kendi yeteneklerine ve isteklerine uygun olarak yapmaları önem taşımaktadır.

Sağlık hizmetleri meslek yüksekokullarında artan öğrenci kontenjanları ile bu alanda azalan istihdamın kaygıyı ve umutsuzluğu arttırdığı göz önünde bulundurulduğunda; eğitim planlayıcısı YÖK ile en büyük istihdam alanı olan Sağlık Bakanlığının sayısal veriler ışığında konuyu değerlendirerek, ihtiyacın çok üstünde olan program ve kontenjanları tekrardan ele almaları gerekmektedir. Bununla birlikte, üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygısı yaşamaması için üniversiteler ile kurumların işbirliği içerisinde çalışması gerekmektedir. Bu işbirliği, sektörün talep ettiği işgücü niteliklerini öğrencilerin kazanabilmeleri amacıyla eğitim programlarının piyasa ile uyumlu hale getirilmesini, staj imkânlarının genişletilmesini kapsamaktadır. Sağlık çalışanları açısından olmazsa olmaz olan teorik bilginin uygulama eğitimleri ile pekiştirilerek pratiğe dönüştürülmesi anca sağlanacak staj imkânları ile mümkün olabilecektir. Kendini her anlamda yeterli gören gençlerde işsiz kalma kaygısı ve umutsuzluk duygusunun azalması beklenen ve istenen bir sonuç olacaktır. Bu bağlamda hem eğitimciler

hem karar vericiler hem de işverenler birlikte hareket ederek işsizliğin psikolojik etkilerini azaltacak bir eğitim ve istihdam süreci oluşturmalıdırlar.

KAYNAKÇA

- Aydın, N. (2012). İşsizlik, Beveridge Eğrisi ve Türkiye İşgücü Piyasasına İlişkin Bir Değerlendirme. *DPUISS*, 32(2), 119-134.
- Beck, T., A., Weissman, A. (1974). The Measurement of Pessimism: The Hopelessness Scale. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 42(6), 861-865.
- Beck, A. T. vd. (2006). *Anksiyete Bozuklukları ve Fobiler*, Litera Yayıncılık, Çev. Veysel Öztürk, İstanbul.
- Biçerli, K., M. (2018). *Çalışma Ekonomisi*. Beta Basım: İstanbul.
- Erdayı, U., A. (2009). Dünyada Genç İşsizliği Sorununun Çözümüne Yönelik Ulusal Politikalar ve Türkiye. *Çalışma ve Toplum*, 2009/3, 133-162.
- Darity, Jr. W., H. Arthur Goldsmith, H., A. (1993). Unemployment, Social Psychology, and Unemployment Hysteresis, *Journal of Post Keynesian Economics*, 16(1), 55-75.
- Durak, A., Palabıyıkoglu, R. (1994). Beck Umutsuzluk Ölçeği'nin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Kriz Dergisi*, (2), 311-319.
- Dursun, S., Aytaç, S.(2009). Üniversite Öğrencileri Arasında İşsizlik Kaygısı, *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 28(1), 71-84.
- Karabıyık, İ. (2009). Avantaj ve Dezavantajları İle Genç İşsizliğinin Değerlendirilmesi. *EÜHFD*, 13(3-4), 293-320.
- Kökocak, A., Yılmaz, M., Demirci, N. (2015). İşsizlik Olgusu Ve İstihdam Artırıcı Stratejiler. *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*. 7(1), 109-121.
- Küçük, U., Usta, G., Torpuş, K. (2019). Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Son Sınıf Öğrencilerinin İş Bulma Endişeleri ve Umutsuzluk Düzeyleri. *ACU Sağlık Bilimleri Dergisi*. 10(3): 367-372.
- Leahy, L., R. (2009). Unemployment Anxiety. *The Behavior Therapist*. 32(3), 1-2.
- Linn, W., M., Sandifer, R., Stein, S. (1985). Effects of Unemployment on Mental and Physical Health. *American Journal of Public Health*, 75(5), 502-506.
- Mahiroğulları, A., Korkmaz, A. (2018). *İşsizlikle Mücadelede Emek Piyasası Politikaları Türkiye ve AB Ülkeleri*. Ekin Basım Yayın Dağıtım: Bursa.
- Okur, A. (2015). *Türkiye'de Genç İşsizliği ve Nedenleri*. Gazi Kitabevi: Ankara.
- Özgül, B. (2018). Türkiye'de ÖnLisans Düzeyinde Sağlık Eğitimi ve Geleceği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*. 9(21): 129-144.
- Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü (2011). İl Sağlık Müdürlükleri İl İnsan Kaynakları Planlama Rehberi. <https://docplayer.biz.tr/6699967-II-saglik-mudurlukleri-il-insan-kaynaklari-planlama-rehberi.html>
- Saleem, A., Hussain, S. (2018). SocioPsycho Impacts of Unemployment on Educated Youth: A Case Study of Lahore City. *Pakistan Administrative Review*, 2(1), 267-275.
- Şanlı Kula, K., Saraç, T. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi: Ahi Evran Üniversitesi Örneği. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(1), 1-16.
- Taşgım, Ö., Bozgeyikli, H., Boğazlıyan, E., E. (2017). Üniversiteli Gençlerin İşsizlik Kaygıları İle Psikolojik Dayanıklılıkları Arasındaki İlişki. *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 6(15), 551-567.
- T.C. Sağlık Bakanlığı (2019). Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2018. <https://dosyasb.saglik.gov.tr/Eklenti/36134.siy2018trpdf.pdf?0>
- T.C. Sağlık Bakanlığı. (2014). 2023 Yılı Sağlık İş Gücü Hedefleri ve Sağlık Eğitim, Ankara: Sağlık Bakanlığı Yay. No: 958. https://dosyamerkez.saglik.gov.tr/Eklenti/2912,2023saglikegitimibaski-webpdf.pdf?0&_tag1=F5D3B4615C9B33C44FD202329148FB0FA3778B85
- Tekin Tayfun, N., A., Korkmaz, A. (2016). Üniversite Öğrencilerinde İşsizlik Kaygısı: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(17), 534-555.
- Tekin, N., A. (2015). Üniversite Öğrencilerinde İşsizlik Kaygısı: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Tokgöz Yılmaz, S., Köksal, A. (2008). Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulları'nın Durumu ve Çözüm Önerileri. *Ankara Üniversitesi Dikimevi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Dergisi*. 7(2): 37-40.
- Turaç, S., İ., Bayın Dona, G. (2017). Sağlık Yönetimi Öğrencilerinin İşsizlik Kaygılarını ve Yaşam Doyumlarını Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 119-127.
- Yazar, Aslan, B. (2015). Genç İşsizliğine Yönelik Alan Araştırması: Üniversite Öğrencileri Arasında Kaygı ve Umutsuzluk. *Çalışma İlişkileri Dergisi*. 6(2), 71-86.